

1945 – 1948

a) reakce na válku

Vladimír Holan

- básník a překladatel
- po válce vstoupil do KSČ, přesto v 50. letech začal mít problémy s publikováním, vydávat své básně mohl opět až v 60. letech
- spolu s Janem Werichem bydlel v tzv. Dobrovského vile
- psát přestal po smrti své dcery v roce 1977
- jeho poezie je spíše nepolitická, nepopisoval realitu, ale snažil se proniknout do lidského nitra a pátrat po odpovědích na otázky bytí, života, lásky, smrti a času, básně jsou často komplikované a ponurné

DÍK SOVĚTSKÉMU SVAZU – poděkování za osvobození

PANYCHIDA – trýzna za padlé a umučené ve druhé světové válce

TOBĚ – soubor básní reagujících na válečné a poválečné události

RUDOARMĚJCI – portréty prostých vojáků

František Hrubín

- vedl časopis pro děti Mateřídouška a edici Klub přátel poezie
 - jeho básně se vyznačují milostnou a přírodní lyrikou a lyrikou obecně
- MÁVNUTÍ KŘÍDEL** – psáno během války, vyšlo až po ní; obdiv Sovětskému svazu, který přinesl okupovaným zemím svobodu
- CHLĚB S OCELÍ** – oslava Rudé armády, smutek nad ztracenými, vrcholí Květnovým povstáním
- JOBOVA NOC** – vyprávění o válce, ale zároveň oslava osvobození, veršovaná skladba, jeho jakýsi básnický manifest
- HIROŠIMA** – poetická, lyricko-epická báseň o svržení pumy, apelativní, hodně ideově zaměřené

Vilém Závada

- byl členem Devětsilu, proto jeho básnická kariéra začínala poetismem

POVSTÁNÍ Z MRTVÝCH – píše o tom, co dělá válka s lidmi

Vítězslav Nezval

- po 2. světové válce byl velmi aktivní v KSČ, získal řadu oficiálních poct a funkcí. Jeho tvorba této doby není moc kvalitní, dosahuje úrovně budovatelské poezie, podle Nezvalových příznivců obsahuje snahu najít sama sebe v socialistickém realismu
- 5 MINUT ZA MĚSTEM** – oslava rodného kraje, vzniklo během okupace, vyjadřuje svůj odpor k fašismu

Jaroslav Seifert

- po roce 1945 se Seifertova tvorba začala dotýkat stále širších oblastí a to nakonec vedlo k jeho nepopularitě u tehdejších mocných, která vyústila v jeho zákaz

PŘILBA HLÍNY - vzdává dík osvoboditelům, raduje se z Pražského povstání a lituje mrtvých na barikádách, radost z osvobození

RUKA A PLAMEN

b) meditatívni a katolická poezie

František Halas

- po válce byl předsedou Syndikátu českých spisovatelů a aktivní komunista, po návratu ze Sovětského svazu byl však novým režimem zklamán

JÁ SE TAM VRÁTÍM – o kraji Halasova mládí (o Kunštátu)

V ŘADĚ

Jan Zahradníček

- vrcholný představitel katolické poezie
- jeho ostře protikomunistická tvorba ho přiváděla do konfliktu s levicovými básníky
- po únorovém převratu byl nejprve vyloučen z Československého svazu spisovatelů a posléze odsouzen ve vykonstruovaném procesu k 13 letům vězení
- dlouhodobé a kruté věznění vedlo ke zhoršení jeho už tak trvale špatného zdraví, krátce po propuštění zemřel

SVATÝ VÁCLAV – alegorie okupační doby, kde se postava Václava spojuje s Andělem pomsty a Václavova korouhev je znamením blížící se svobody

ŽALM Z ROKU DVAACHTYŘICÁTÉHO - věnován obětem heydrichiády

STARÁ ZEMĚ – vyjadřuje smutek z porobení vlasti, odpor vůči okupantům a také nutnost návratu k duchovnímu řádu

c) skupiny

skupina Ohnice

- vznik ke konci války
- orientace k existencialismu (např. Bednář, Holub, Diviš)
- po válce se přidávají i katoličtí spisovatelé (např. Deml, Zahradníček)

Skupina 42

- vznikla v roce 1942, neoficiální skupina
- skupina výtvarníků a literátů: 5 básníků a 7 malířů
- zachycení obyčejného života člověka a města
- Jindřich Chalupecký, estetik a teoretik celé skupiny
- jádro tvořeno malíři (surrealistická díla) – malovali lidi na nádražích, zastávkách,... hlavně Praha (např. Karel Lhoták)
- roku 1948 povinný rozpad
- představitelé: Josef Kainar, Jiří Kolář, Ivan Blatný, Hanč, Havková (manželka Chalupeckého)

Skupina RA

- trvání během války, jméno podle místa schůzek = Rakovník
- mladší surrealisté, výtvarníci i literáti (např. Ludvík Kundera)

1948 – 1968

1. doba pouónorová – socialistický realismus, frézismus v poezii

Pavel Kohout

- byl členem ÚV ČSM a členem ústředního výboru Svazu čs. spisovatelů; patřil k tzv. kulturnímu kádru komunistické strany, z čehož pro něj plynul rychlý kariéerní vzestup

VERŠE A PÍSNĚ – sbírka propagující socialismus

ČAS LÁSKY A BOJE – sbírka, budovatelská poezie

2. oficiální básníci

František Hrubín

- v roce 1956 začíná psát angažovanou literaturu

MŮJ ZPĚV – hymnus na oslavu míru

ROMANCE PRO KŘÍDLOVKU – motiv lásky, smrti, mládí, stáří

LEŠANSKÉ JESLIČKY – poema, příběh Josefa a Marie s dítětem

- vložena dvě intermezza z jeho života

- spojení války, vzpomínek na tatínka; na své dětství

Vítězslav Nezval

- jeho další díla byla ovlivněna socialistickým realismem

VELKÝ ORLOJ – mířeno proti buržoazii

ZPĚV MÍRU – oslava nového budování

HISTORICKÝ OBRAZ

STALIN

Z DOMOVINY

KŘÍDLA

CHRPY A MĚSTA

NEDOKONČENÁ

Jaroslav Seifert

- 1984 – Nobelova cena; převzala ji za něj jeho dcera

- narodil se v Praze, studoval na více gymnáziích

- 1921 – vstup do KSČ, jeden ze zakládajících členů

- považován za představitele českého avantgardního směru

- za manifest proti bolševizaci KSČ musel nuceně odstoupit s dalšími 6 členy = Manifest sedmi

- 1967 – titul národní umělec

- 1976 – podpis Charty 77 => definitivní konec tvorby -> byl izolován ale nebyl vězněn

- předseda svazu spisovatelů od r. 1960

- pracoval v mnoha časopisech; spoluúčast na Devětsilu

Proletářská poezie

MĚSTO V SLZÁCH – prvotina, naivismus, představa světa bez bídy a nenávisti

SAMÁ LÁSKA – smutek nad světem, už se zde objevují prvky poetismu

Poetismus

NA VLNÁCH T. S. F.

- telegrafie sans fil = bezdrátová telegrafie
- básně nebo obrazy; působí i vizuálně; použití volných asociací
- spolupracoval s Karlem Teigem na typografii

SLAVÍK ZPÍVÁ ŠPATNĚ

POŠTOVNÍ HOLUB – láska k matce a domovu, pocity skepse a nostalgie

Druhá světová válka

ZHASNĚTE SVĚTLA – vlastenecká poezie, kde se projevuje obava o osud země

KAMENNÝ MOST – cyklus 5 romancí a legend zasazených do Prahy

VĚJÍŘ BOŽENY NĚMCOVÉ – lidově vlastenecká poezie,

SVĚTLEM ODĚNÁ – proti-okupační poezie

Poválečná tvorba

PŘILBA HLÍNY – oslava Pražského povstání, shrnutí tvorby za války, radost z osvobození

PÍSEŇ O VIKTORCE – pojednává o osudu Viktorky a její autorky B. Němcové – vykreslil ji jako poblázněnou a zamilovanou, nemá pořádný děj, milostná lyrika

MAMINKA – vzpomínky na maminku, dětství

Zakázané sbírky

DEŠTNÍK Z PICCADILLY

MOROVÝ SLOUP - později vydáno i oficiálně

BÝTI BÁSNÍKEM – jeho poslední sbírka, loučení se světem

VŠECKY KRÁSY SVĚTA

Skupina kolem měsíčníku Květen (1955)

- skupina spisovatelů, kteří opustili Stalinův kult a psali poezii všedního dne; zakázáni

Karel Šiktanc

- člen skupiny Květen
- dělal dramaturga, psal scénáře, od 60. let redaktorem Mladé fronty, ale jelikož se negativně vyjádřil o invazi sovětských vojsk, je z redakce vyhozen
- poté psal do šuplíku i pod pseudonymem, publikoval v samizdatu
- jeho poezie je komplikovaná – polytematické (mnohoznačné) polohy, verše roztrhává – dají se z nich vytvářet jiné celky
- vrcholné dílo v období normalizace a vydávané v samizdatu

ČESKÝ ORLOJ – častá personifikace přírody – tíhne k venkovu, vlastní polemika s dobou (otec x syn; od syna se toho moc nedozvídáme), píše o lidské paměti, historii, době

HEINOVSKÉ NOCI – vydáno k 15. Výročí osvobození ČSR, začíná citátem Heineho (odtud název), o vyvraždění Lidic

Miroslav Holub

- nebyl profesionálním básníkem, živil se jako lékař

DENNÍ SLUŽBA – poezie všedního dne (např. báseň Mikroskop)

ACHILLES A ŽELVA – o všedních věcech

AČKOLIV – vydáno těsně před normalizací, básně, ale skoro až eseje

Oldřich Mikulášek

- představitel moravské poezie, psát začal ve 30. letech
- býval povolován i zakazován
- zvláštní filosofická poezie

ČERNÝ BÍLÝ ANO NE – meditativní poezie

PULSY

ORTELY A MILOSTI – útočný, nevidí život optimisticky, používá odkazy na jiná díla

Jan Skácel

- představitel moravské poezie, považován za novátora v české poezii
- jeho žena byla původně žena O. Mikuláška
- v 50. letech byl redaktorem v brněnském rozhlasu
- v době uvilnění byl redaktorem časopisu Host do domu
- za normalizace publikuje už jen v samizdatu apod.
- hodně ovlivněn Halasem a Kainarem, sám přidává odlehčenou, lásku k vlasti a Moravě, motivy ticha a mravní pointy
- užívá neologismy, jeho básně jsou často zhudebňovány (skupina Hradišťan)

KOLIK PŘÍLEŽITOSTÍ MÁ RŮŽE – 1. Sbírka

CO ZBYLO Z ANDĚLA

HODINA MEZI PSEM A VLKEM

SMUTÉNKA

METLIČKY

KDY PILE PO TMĚ VÍNO (1988)

Jazz, beat generation

Václav Hrabě

- velice nadaný na literaturu, vedl dosti bohémský způsob života
- v roce 1965 udělal rozhovor s A. Ginsbergem
- chtěl si přitopit plynovou troubou a otrávil se

STOPTIME – nonkonformní poezie

BLUES V MODRÉ A BÍLÉ

BLUES PRO BLÁZNIVOU HOLKU – souborné vydání jeho poezie

VARIACE NA RENESANČNÍ TÉMA – např. báseň Večernice (zhudebnil V. Mišík)

Zrod zpívané poezie

Jiří Suchý

- divadelník, textař, básník, spisovatel, skladatel, hudebník, grafik, výtvarník a sběratel
- spoluzakladatel Divadla Na zábradlí a Semaforu
- Spolupracoval s Miroslavem Horníčkem, Ivanem Vyskočilem, později vytvořil autorskou dvojici s Jiřím Šlitrem. Po Šlitrově smrti se jeho hlavním divadelním partnerem stala Jitka Molavcová

ČLOVĚK Z PŮDY - jedná se o první film, ke kterému napsal scénář, námět i texty písní a zároveň si v něm zahrál (současně to je i první deska)

KDYBY TISÍC KLARINETŮ - v tomto filmu si zahrál, napsal k němu námět i scénář a texty písní.

Exilová tvorba

Ivan Blatný

- syn dramatika Lva Blatného
 - člen Skupiny 42
 - trpěl přecitlivělostí a nervovou labilitou, proto v letech 1951 až 1990 pobýval v anglických lázních
 - zemřel v roce 1990, o rok později bylo jeho tělo převezeno na brněnský hřbitov
- PANÍ JITŘENKA** – jeho básně vydával v Torontu Josef Škvorecký

Underground

- část básníků utíká do zahraničí, tady vzniká 2. paralelní kultura, která odmítá oficiální proudy
- snaha o odputání od frézistické poezie a používání civilního, často vulgárního jazyka

1.vlna

Egon Bondy (vlastním jménem Zbyněk Fišer)

- na protest rozdělení ČSR se po roce 1993 odstěhoval do Bratislavy
- často vyslýchán, od invaze sovětských vojsk byl v invalidním důchodu

TOTÁLNÍ realismus

Ivo Vodseďálek

- spolupracoval s E. Bondym
- edice **PŮLNOC** – díky ní se šíří literatura undergroundu

Ivan Wernisch

- básník, spisovatel, novinář a překladatel
- jeho poezie je typická snovostí, objevují se neologismy a vyúsťuje až v existencialismus

ZIMOHRADEK

DOUPĚ LATINÁŘŮ

VČEREJŠÍ DEN

Experimentální poezie

- hra s jazykem, zvuková a grafická stránka
- 1. abstraktní poezie (zvuková, grafická)
 - absolutní báseň
- 2. konkrétní poezie (grafika, obraz)
 - obrazová
 - kaligram
 - lettrická poezie
 - počítačová poezie
- 3. vizuální poezie
 - může být i 3D

Jiří Valoch

- TYPOGRAMY** – založeno na řádkování a rytmu, psané na psacím stroji, bezobsažné
- NUMERICKÉ BÁSNĚ**
- OPTICKÉ BÁSNĚ**

Václav Havel

- ANTIKÓDY** – experimentální básně – typogramy apod.; vždy je tam myšlenka

Josef Hirša – Bohumila Grögerová

JOB – BOJ – poezie založena na obrazu nebo textu

Jiří Kolář

KŘESTNÍ LIST

SEDM KANTÁT

BÁSNĚ TICHÁ – ovlivněno vizuální poezií

PROMÉTHEOVA JÁTRA – odmítá všechny totalitní systémy, psané formou deníku

1968 – 1989

Doba normalizace

Dělení literatury: oficiální, samizdatová, exilová a undergroundová

Karel Sýs

- básník a překladatel

- redaktorem týdeníku Tvorba, šéfredaktorem literárního časopisu Kmen

- je básníkem razantní materialistické obraznosti a dychtivého prožitku, jeho tvorba zahrnuje erotické prvky i smysl pro humor

- dnes bývá kritizován za poplatnost režimu a sympatie k SSSR

POOTEVŘENÝ ANDĚL

1969

NADECHNI SE A LEŤ

Petr Cincibuch

- básník a spolupracovník rozhlasu

- byl redaktorem časopisu Divoké víko, šéfredaktorem časopisu A- almanach autoru

- jeho tvorba je ovlivněna Holanem a motorismem

PANENSTVÍ

PŘÍSAHÁM

DLÁŽDĚNÁ ZAHRADA

RYBÍ OKO

Jiří Žáček

- uměl dobře vyjádřit pocity mladé generace a to i humornou formou, což mu přineslo úspěch

- po sbírce Anonymní múza opouští vážnou poezii a postupně se stal živým klasikem moderní poezie pro děti

2. vlna

Ivan Martin Jirous (přezdívka Magor)

- básník, publicista, výtvarný kritik

- byl oceněn cenou Toma Stopparda a Cenou Jaroslava Seiferta

- během normalizace byl mnohokrát vězněm

MAGORŮV RANNÍ ZPĚV, KRABIČKA, BORÁGO, MYSTICKÁ RŮŽE

MAGOROVY LABUTÍ PÍSNĚ – vrchol jeho básnické tvorby, autentické zážitky z valtického vězení, psáno často ironizující formou

OCHRANNÝ DOHLED – tematicky navazuje na Labutí písně

MAGOROVÍ PTÁCI, MAGOR DĚTEM, MAGOROVA SUMA

Andrej Stankovič

- básník, kritik a překladatel
- do roku 1999 byl zaměstnán v Kanceláři prezidenta republiky, do roku 2000 přispíval do umělecko-kritické přílohy Lidových novin

NOČNÍ ZVUK PIONÝRSKÉ TRUBKY – PATAGONIE

TO BY TAK HRÁLO, ABY NEPŘESTALO

OBSKURNÍK

Vratislav Brabec

- hudebník a literát
- je známý z klasické sestavy skupiny THE PLASTIC PEOPLE OF THE UNIVERSE – autor řady textů
- roku 1982 emigroval do Kanady, vrátil se až roku 1997, dnes se živí jako zahradní architekt

VÁŽENÝ PANE K.

VŮL HVĚZDA RANNÍ

KARLÍN PŘÍSTAV

VŠUDE JE STŘED SVĚTA

3.vlna

Jiří Hásek Krchovský

- snaží se čtenáře šokovat groteskní erotikou a hravě dekadentní mystikou, jejichž osou bývá ironický vztah ke světu a k společenským konvencím

ZAMILOVANÝ DEMENT

NOCI, PO NICHŽ NEPŘICHÁZÍ RÁNO

Zpívaná poezie

Karel Kryl

- věnoval se psaním písňovým textů i jazykově hravé poezii

KNÍŽKA KARLA KRYLA – rané básně

SLOVÍČKA

ZBRANĚ PRO ERATÓ

Jaroslav Hutka

- ve své tvorbě spojuje folklorní inspiraci s přímou angažovanou výpovědí
- během normalizace emigroval do Nizozemska

KLÍČ PLUHU

KORYTA KRVE

KRÁSŇ JE VZDUCH – jedna z jeho nejznámějších písní

Poezie po roce 1989

Zbyněk Hejda

- navázal na barokní obraznost a kult smrti ve spojení s láskou a sexem, ale také na živoucí tradici literárního expresionismu

VŠECHNA SLAST

A TADY VŠUDE MUZYKY JE PLNO

BLÍZKOST SMRTI